

Riktlinjer för tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg

Framtagen av: sektor bildning

Datum: 2023-07-03

Version: 1.0

Gäller: 2023-2026

LILLA EDETS
KOMMUN

Innehåll

1. Inledning.....	2
2. Tillsynens delar	3
Dokumentgranskning	3
Tillsynsbesök.....	3
Intervju	4
Beslut efter tillsyn	4
Olika typer av beslut.....	4
Föreläggande	4
Anmärkning.....	4
Avstående från ingripande.....	4
Återkallelse.....	5
Inga brister konstaterade.....	5
3. Bedömningsområden.....	5
Förutsättningar för utbildningen.....	5
Bedömningskriterier.....	5
Styrning och utveckling.....	6
Bedömningskriterier.....	7
4. Pedagogisk omsorg.....	8
Krav på verksamheten.....	8
Respekt för barns rättigheter	9
Utveckling och lärande.....	9
Bedömningskriterier.....	9
5. Ägar- och ledningsprövning.....	10
Krav på ägar- och ledningskretsen	11
Huvudmannens personkrets.....	11
Krav på insikt	11
Krav på lämplighet.....	11
Krav på ekonomiska förutsättningar	12
Kraven ska vara uppfyllda löpande	12
Anmälningsskyldighet	12
6. Tidsplan för tillsynen.....	12
7. Olika former av tillsyn	12

8. Källor..... 13

1. Inledning

Kommunen ansvarar för tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt.¹ Det övergripande syftet med tillsynen är att höja kvaliteten i de verksamheter som granskas och att verka i förebyggande syfte. Viktiga områden i tillsynen är kvalitetsarbetet och den pedagogiska verksamheten. Tillsynen omfattar samtliga områden i läroplanen och ska tjäna både som kontroll av regelefterlevnad och som återkoppling till verksamheten.

Tillsynen har en förebyggande funktion och kommunen ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning till de huvudmän som kommunen granskar i syfte att stödja förändrings- och utvecklingsarbetet.²

Kommunen har inte tillsyn över bestämmelserna i skollagens 6 kapitel som rör kränkande behandling utan detta granskas av Skolinspektionen.

I kommunens tillsynsuppdrag ingår det att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att huvudmannen ska rätta fel som upptäcks vid granskningen. Kommunen har möjlighet att ingripa för att tillsynen ska vara effektiv.³ Ett ingripande syftar till att rätta till brister och att säkerställa att reglerna följs i framtiden. När kommunen har genomfört en tillsyn, får den granskade verksamheten ett beslut. Kommunen har utifrån skollagen möjlighet att fatta beslut utifrån fyra typer av ingripanden: föreläggande, anmärkning, avstående från ingripande och återkallelse.⁴ Ett föreläggande får förenas med vite.⁵

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, bestämmelser som har meddelats med stöd av skollagen eller andra befintliga styrdokument gällande utbildningen.⁶ Huvudmannen ska ha ett kvalitetsarbete, det vill säga verksamheten ska följas upp, utvärderas och utvecklas så att de nationella målen för verksamheten uppfylls.⁷ Utbildningen ska vara likvärdig för alla som deltar i utbildningen, oavsett var i landet den ges.⁸

¹ 26 kap. 4 §

² 26 kap. 9 § skollagen

³ 26 kap. 2 § skollagen

⁴ 26 kap. 10-13 §§ skollagen

⁵ 26 kap. 27 § skollagen

⁶ 2 kap. 8 § skollagen

⁷ 4 kap. 3 och 5 §§ skollagen

⁸ 1 kap. 9 § skollagen

Vid tillsynen ska kommunen bedöma om huvudmannen uppfyller de bestämmelser som verksamheten är skyldig att följa. Granskningen utgår primärt från bestämmelser i skollagen och tillhörande författningar så som läroplanen för förskolan. Kommunen har vid en tillsyn rätt att få tillträde till byggnader lokaler och andra utrymmen som används för verksamheten i den omfattning som behövs.⁹ Huvudmannen är skyldig att på kommunens begäran lämna upplysningar, tillhandahålla handlingar och material som behövs för att tillsynen ska kunna genomföras.¹⁰

Pedagogisk omsorg

Reglerna för pedagogisk omsorg skiljer sig ifrån de regler som gäller i förskolan. Tillsynen omfattar därför inte samma bedömningskriterier men görs utifrån samma struktur, anpassad utifrån den pedagogiska omsorgens verksamhet. Vad som gäller för pedagogisk omsorg förtydligas i kapitel 4.

2. Tillsynens delar

Tillsynen görs i fyra steg;

- Dokumentgranskning
- Tillsynsbesök i verksamheten
- Intervju med huvudman/rektorer och personal (förskollärare).
- Beslut efter tillsyn

I god tid innan tillsynen påbörjas skickar kommunen ut ”brev inför tillsyn”. Tillsynen inleds med att kommunen samlar in material och kartlägger huvudmannens verksamhet. Kommunen gör även en analys av huvudmannens ekonomi. Den inledande kartläggningen är utgångspunkten för hur det kommande tillsynsbesöket ska utformas.

Dokumentgranskning

Inför en tillsyn ber kommunen huvudmannen att skicka in dokumentation och redogörelse där huvudmannen och ansvarig rektor ombeds beskriva verksamheten inom olika områden. Instruktioner finns i utskickat brev. Dokumentationen ska vara sektorn tillhanda enligt det datum som står i utskickat brev. Dokumenten granskas av ansvarig tjänsteman för tillsynen.

Tillsynsbesök

Verksamhetsbesöket aviseras cirka två månader i förväg. Tillsynen ska genomföras av minst två namngivna tjänstemän. Vid besöket ska rektorn eller en förskollärare presentera utbildningen vid förskolan och förklara hur förskolan arbetar med undervisning, uppföljning av verksamheten och med dokumentation. För pedagogisk omsorg ska en pedagogisk representant för verksamheten presentera verksamheten och förklara hur verksamheten arbetar

⁹ 26 kap. 6 § skollagen

¹⁰ 26 kap. 7 § skollagen

med utveckling och lärande och uppföljning av verksamheten. Verksamheten observeras under besöket.

Intervju

Efter tillsynsbesöket kallas huvudmannen, rektor samt förskollärare till ett återkopplande samtal. För pedagogisk omsorg kallas huvudmannen och pedagogisk representant till ett återkopplande samtal. Vid samtalet lämnas information om vad som framkommit av besöket och dokumentationen. Det ställs även kompletterande frågor kring utbildningen. Under samtalet lämnas råd och vägledning.

Beslut efter tillsyn

När kommunen genom dokumentinsamling, tillsynsbesök och intervjuer fått tillräcklig information görs en samlad bedömning av om utbildningen lever upp till gällande lagkrav. Huvudmannen för den fristående förskolan/pedagogisk omsorg får ett skriftligt beslut. I beslutet framgår det vad som framkommit, skälen för bedömningen och om det är något som behöver åtgärdas. Om det finns brister kommer det i beslutet att motiveras vilka bristerna är, vad som behöver åtgärdas och inom vilken tid bristerna bör åtgärdas.

Olika typer av beslut

Kommunen har utifrån skollagen möjlighet att fatta beslut utifrån fyra typer av ingripanden: föreläggande, anmärkning, avstående från ingripande samt återkallelse.¹¹ Ett ingripande syftar till att rätta till brister och att säkerställa att reglerna följs i framtiden.

Föreläggande

Om en verksamhet har brister kan ett beslut om föreläggande fattas där det står vilka åtgärder som måste vidtas.¹² Föreläggande kan också förenas med vite, vilket innebär att den ansvarige för verksamheten måste betala en fastställd summa pengar om inte bristerna åtgärdas inom en viss tid.¹³

Anmärkning

Om en verksamhet har mindre allvarliga brister kan kommunen fatta beslut om en anmärkning som följs upp, men som inte kan förenas med vite eller tvångsåtgärder.¹⁴

Avstående från ingripande

Kommunen kan avstå från ett ingripande och ändå beskriva bristerna i beslutet om:

- Bristerna vid en tillsyn är mindre.
- Verksamheten som granskas genomför nödvändig rättelse.

¹¹ 26 kap. 10-13 §§ skollagen

¹² 26 kap. 10 § skollagen

¹³ 26 kap. 27 § skollagen

¹⁴ 26 kap. 11 § skollagen

- Det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.¹⁵

Återkallelse

Om en verksamhet har mycket allvarliga brister kan kommunen fatta beslut om att stänga verksamheten och återkalla tillståndet för den enskilda huvudmannen tills bristerna har rättats till.¹⁶

Inga brister konstaterade

Om det vid tillsynen inte framkommit annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom de granskade områdena avslutas tillsynen med ett besked om det.

3. Bedömningsområden

Förutsättningar för utbildningen

Huvudmannen ska ge rektorn, förskollärarna och övrig personal förutsättningar så att utbildningen är likvärdig och av hög kvalitet. Med hög kvalitet avses att den uppfyller nationella mål och svarar mot nationella krav och riktlinjer. Rektorn beslutar hur skolenheten ska organiseras och ansvarar för att fördela resurser inom enheten utifrån barnens olika förutsättningar och behov. Undervisningen i förskolan ska ske under ledning av förskollärare och utformas på ett sådant sätt att den stimulerar barnets utveckling och lärande. I arbetet med att skapa nödvändiga förutsättningar ingår bland annat att säkerställa att förskolan har nödvändiga materiella och personalmässiga resurser, samt se till att barngrupperna har en lämplig storlek och sammansättning och att verksamheten i övrigt bedrivs i en god miljö. I arbetet ingår också att säkerställa att de rektorer som är anställda att leda verksamheten och den personal som bedriver undervisning, har den behörighet och kompetens som skolförfattningarna kräver för att de ska kunna leda den pedagogiska verksamheten i enlighet med målen i läroplanen.

Bedömningskriterier

Undervisningen i förskolan sker under ledning av förskollärare och utformas så att den stimulerar barnets utveckling och lärande	<ul style="list-style-type: none">•Barnens lärande och personliga utveckling 3 kap. 2 § skollagen•Utbildningens syfte 8 kap. 2 § skollagen•Särskilt stöd 8 kap. 9 § skollagen•Lpfö 18: 1. Förskolans värdegrund och uppdrag: förskolans uppdrag, helhetssyn, varje förskolas utveckling, 2.2 Omsorg, utveckling och lärande, 2.7 Förskollärares ansvar i undervisningen, 2.8 Rektors ansvar
--	--

¹⁵ 26 kap. 12 § skollagen

¹⁶ 26 kap. 13 § skollagen

I förskolan bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete.	• Syftet och utformningen av utbildningen 1 kap. 4–5 §§ skollagen Lpfö 18: 1. Förskolans värdegrund och uppdrag: grundläggande värden, förståelse och medmänsklighet, saklighet och allsidighet, likvärdig utbildning, förskolans uppdrag. 2.1 Normer och värden, 2.8 Rektorns ansvar
Huvudmannen ser till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek, och att barnen i övrigt erbjuds en god miljö	Lokaler och utrustning 2 kap. 35 § skollagen • Barngrupperna och miljön 8 kap. 8 § skollagen • Lpfö 18: 1 Förskolans värdegrund och uppdrag, en likvärdig utbildning, förskolans uppdrag, helhetssyn
Huvudmannen ser till att anställda rektorer som anställs har pedagogisk insikt genom utbildning och erfarenhet, samt att de har gått, går eller kommer att gå särskild befattningsutbildning, om de omfattas av kravet.	Behörighetskrav för rektorer 2 kap. 11 § skollagen • Befattningsutbildning för rektorer 2 kap. 12 § skollagen
Rektorn leder den pedagogiska verksamheten i enlighet med målen i läroplanen.	• Ledning av utbildningen 2 kap. 9–10 §§ skollagen • Lpfö 18: 2.8 Rektorns ansvar
Huvudmannen ser till att förskollärare i förskolan har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav.	Rätt att undervisa 2 kap. 13–14 §§ & 18 §§ skollagen
Huvudmannen ser till att förskolan ger varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, det egna nationella minoritetsspråket, om barnet tillhör en nationell minoritet samt ger varje barn förutsättningar att utveckla svenskt teckenspråk, om barnet har hörselnedsättning, är döv eller av andra skäl har behov av teckenspråk	Modersmål 8 kap. 10 § skollagen • Lpfö 18: 1 Värdegrund och uppdrag, kommunikation och skapande, 2.2 Omsorg, utveckling och lärande

Styrning och utveckling

Huvudmannen ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att främja ökad likvärdighet och kvalitet. I arbetet ingår att följa upp de förutsättningar som huvudmannen ger förskoleenheten, för att de ska kunna ge barnen en god utbildning och omsorg. Huvudmannen analyserar verksamheten i förhållande till de nationella målen, och beslutar om vilka förbättringsåtgärder som behövs och vidtar nödvändiga åtgärder. Detta för

att huvudmannen bland annat ska kunna avgöra om förskolan erbjuder en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Rektor ska på förskoleenhetsnivå bedriva systematiskt kvalitetsarbete. Det ska finnas en koppling mellan huvudmannens kvalitetsarbete och det kvalitetsarbete som rektorn tillsammans med förskollärare och övrig personal genomför vid förskoleenheterna. Ett annat viktigt verktyg för att se till att utbildningen och omsorgen är likvärdig är en behovsstyrd resursfördelning, så att resursfördelningen anpassas efter barnens behov och förutsättningar. Med resurser avses såväl ekonomiska som personalmässiga resurser. Resursfördelningen följs upp och utvärderas, så att en bedömning kan göras i vilken grad den främjar barnens utveckling och lärande.

Bedömningskriterier

Huvudmannen fullgör de uppgifter och det ansvar som följer av huvudmannaskapet.	Likvärdig utbildning 1 kap. 9 § skollagen • Huvudmannens ansvar för utbildningen 2 kap. 8 § skollagen • Kompetensutveckling 2 kap. 34 § • Rutiner för klagomål 4 kap. 8 § skollagen • Forum för samråd 4 kap. 13 § skollagen. • Lpfö 18 2.2 Omsorg, utveckling och lärande & 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling
Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, i förhållande till de nationella målen och dokumenterar denna uppföljning	Likvärdig utbildning 1 kap. 9 § skollagen • Systematiskt kvalitetsarbete 4 kap. 3 & 6 §§ skollagen. • Lpfö 18: 2.1 Normer och värden & 2.2 Omsorg, utveckling och lärande
Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna.	Likvärdig utbildning 1 kap. 9 § skollagen • Systematiskt kvalitetsarbete 4 kap. 3 & 6 §§ skollagen
Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras	Likvärdig utbildning 1 kap. 9 § skollagen • Systematiskt kvalitetsarbete 4 kap. 3 & 6–7 §§ skollagen
Rektor planerar, följer upp och utvecklar arbetet tillsammans med förskollärare och annan personal.	• Systematiskt kvalitetsarbete enhetsnivå 4 kap. 4 § skollagen. • Lpfö 18: 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling
Förskolan samverkar på ett förtroendefullt sätt med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i	Lpfö 18: 2.5 Övergång och samverkan

ett långsiktigt perspektiv	
Barnen ges inflytande över utbildningen och stimuleras att ta en aktiv del i arbetet med att utveckla verksamheten	<ul style="list-style-type: none">• Barnens inflytande 4 kap. 9 § skollagen.• Lpfö18: Barns delaktighet och inflytande
Huvudmannen fördelar resurserna efter barnens olika förutsättningar och behov, för att säkerställa en likvärdig utbildning	<ul style="list-style-type: none">• Likvärdig utbildning 1 kap. 9 §• Särskilt stöd 8 kap. 9 § skollagen• Lpfö18: Förskolans värdegrund och uppdrag: En likvärdig utbildning
Huvudmannen säkerställer att all personal i verksamheten har kännedom om tystnadsplikten och anmälningsskyldigheten till socialtjänsten.	<ul style="list-style-type: none">• Samverkan och anmälan till socialnämnden 29 kap. 13 § skollagen• Tystnadsplikt 29 kap. 14 § skollagen

4. Pedagogisk omsorg

Pedagogisk omsorg får erbjudas i stället för förskola och vänder sig till barn i samma åldrar som barn i förskolan. Verksamheten ska stimulera barns utveckling och lärande och utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande och för utbildning inom skolväsendet.¹⁷

Pedagogisk omsorg ska utformas med respekt för barnets rättigheter och i överenskommelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna.¹⁸

Krav på verksamheten

Kraven på pedagogisk omsorg regleras främst i 25 kapitlet i skollagen. Även skollagens bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling gäller för pedagogisk omsorg.¹⁹ Däremot har kommunen inte tillsynsansvar över att reglerna om åtgärder mot kränkande behandling följs. Vid tillsynen av pedagogisk omsorg utgår kommunen från de krav som verksamheten ska uppfylla enligt 25 kapitlet i skollagen samt hur väl verksamheten arbetar utifrån Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg.²⁰

Enligt skollagen gäller för all pedagogisk omsorg att:

- Verksamheten ska utgå från barnets bästa.
- Verksamheten ska stimulera barns utveckling och lärande och förbereda barnet för fortsatt lärande och för utbildning inom skolväsendet.
- Var och en ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.
- Verksamheten ska utgå ifrån en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap.
- Verksamheten ska samarbeta med hemmen.
- Lokalerna ska vara ändamålsenliga.

¹⁷ 25 kap. 2 § skollagen

¹⁸ 25 kap. 6 § skollagen

¹⁹ 6 kap. 1 § skollagen

²⁰ Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg

- Barngrupperna ska ha en lämplig sammansättning och storlek.
- Det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.²¹
- Verksamheten ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.²²

Respekt för barns rättigheter

Läroplanen för förskolan gäller inte för pedagogisk omsorg. Däremot framgår det av förarbetena till skollagen att förskolans läroplan ska vara vägledande för all pedagogisk omsorg. Läroplanens avsnitt om normer och värden är lika relevanta för pedagogisk omsorg som för förskolan och blir en viktig del i tillsynen. Det är viktigt att huvudmannen för verksamheten säkerställer att personalen är förtrogen med innehållet i såväl förskolans läroplan som skollagens bestämmelser.²³

Utveckling och lärande

Den pedagogiska verksamheten ska stimulera barns utveckling och lärande. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap. Det är viktigt att personalen har kompetens för att kommunicera, utmana och stimulera barnen för att skapa en god verksamhet som förbereder för ett fortsatt lärande och för utbildning inom skolväsendet. Det är även viktigt att det finns material och redskap som möjliggör att barnen kan undersöka, utforska och leka. Vidare ska den fysiska miljön vara trygg, säker, ändamålsenlig och tillgänglig för barnen.²⁴ En del av att förbereda barnen för ett fortsatt lärande är att arbeta med barnens språkutveckling. Med språkutveckling avses både det svenska språket och modersmålet, om det är något annat än svenska. Huvudmannen har ansvaret för att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling ges den omsorg som deras speciella behov kräver. Det kan vara fysiska, psykiska eller andra skäl. Det är viktigt att huvudmannen utarbetar rutiner för att uppmärksamma dessa barn i verksamheten och att tillhandahålla sådan kompetens som krävs för att barnen ska få sådan omsorg som förbereder dem för fortsatt lärande.²⁵

Bedömningskriterier

Huvudmannen säkerställer att lokalerna är trygga, säkra och hälsosamma för barn att vistas i, samt utformade för en varierad verksamhet, som stimulerar barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp.	• Kvalitetskrav 25 kap. 7 § skollagen
Huvudmannen anställer personal sådan	• Kvalitetskrav 25 kap. 7 § skollagen

²¹ 25 kap. 6-7 §§ skollagen

²² 25 kap. 7-8 §§ skollagen

²³ Prop. 2009/10:165 s. 527

²⁴ Skolverkets allmänna råd om pedagogisk omsorg s. 18-19

²⁵ Skolverkets allmänna råd om pedagogisk omsorg, s. 22

utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet tillgodoses, och ger personalen möjlighet till kompetensutveckling.	
Huvudmannen anpassar barngruppens sammansättning och storlek så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses	<ul style="list-style-type: none">• Kvalitetskrav 25 kap. 7 § skollagen
Huvudmannen säkerställer att all personal i verksamheten har kännedom om tystnadsplikten och anmälningsskyldigheten till socialtjänsten	<ul style="list-style-type: none">• Samverkan och anmälan till socialnämnden 29 kap. 13 § skollagen• Tystnadsplikt 29 kap. 14 § skollagen
Verksamheten utformas med respekt för barnens rättigheter och motverkar aktivt alla former av kränkande behandling	<ul style="list-style-type: none">• Övergripande krav på verksamheten 25 kap. 6 § skollagen
Huvudmannen säkerställer att personalen arbetar uppmuntrande och stödjande för barnens delaktighet och inflytande i verksamheten	<ul style="list-style-type: none">• Övergripande krav på verksamheten 25 kap. 6 § skollagen
Huvudmannen säkerställer att personalen har förutsättningar att bedriva verksamheten så att den stimulerar och utmanar barnens utveckling och lärande samt förbereder för fortsatt lärande och för utbildning inom skolväsendet	<ul style="list-style-type: none">• Pedagogisk omsorg 25 kap. 2 § skollagen• Övergripande krav på verksamheten 25 kap. 6 § skollagen
Huvudmannen följer upp och utvärderar verksamheten systematiskt och analyserar kvaliteten och bedömer verksamhetens utvecklingsbehov. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.	<ul style="list-style-type: none">• Uppföljning och utvärdering 25 kap. 7 & 8 §§ skollagen• Skolverkets allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg

5. Ägar- och ledningsprövning

Att förskolan har en god ekonomi och en ledning med rätt kompetens är viktiga förutsättningar för att utbildningen ska kunna genomföras med god kvalitet i en trygg miljö. Huvudmannen ska löpande säkerställa att det finns ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten och att ägar- och ledningskretsen uppfyller kraven på erfarenhet och lämplighet. Kommunen har tillsyn över att så är fallet för de fristående förskolorna som kommunen godkännt. Detta innebär att kommunen inom ramen för sitt tillsynsuppdrag prövar om huvudmannen uppfyller kraven utifrån huvudmannens insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar.

Krav på ägar- och ledningskretsen

Det ställs krav på insikt och lämplighet samt krav på ekonomiska förutsättningar för att bedriva verksamhet. Huvudmannen ska ha insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten samt i övrigt bedömas lämpliga och godkännas av kommunen.

Huvudmannens personkrets

Kraven omfattar ägare med ett väsentligt inflytande, ledning och även andra som har ett bestämmandeinflytande i huvudmannens verksamhet²⁶:

- Verkställande direktör och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmandeinflytande över verksamheten (faktisk företrädare).
- Styrelseledamöter och styrelsesuppleanter
- Bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag
- Personer som genom ett direkt eller indirekt ägande (ägande i flera led) har ett väsentligt inflytande över verksamheten.²⁷

Med väsentligt inflytande över verksamheten avses som huvudregel ett ägande om minst tio procent av det röstberättigade aktiekapitalet.²⁸

Krav på insikt

Krav på erfarenhet eller insikt innebär att ägar- och ledningskretsen ska ha kunskap om de föreskrifter som krävs för att bedriva förskoleverksamhet. Det kan vara till exempel skollagstiftning, arbetsrätt, arbetsmiljö och ekonomi. Det räcker med en samlad kompetens inom ägar- och ledningskretsen. Varje enskild person behöver alltså inte ha den erfarenhet eller insikt som krävs. Det är inte tillräckligt att det finns tillgång till kompetent administrativ och ekonomiskt kunnig personal eller att en rektor är adjungerad i styrelsen. Det är huvudmannen, och dess ägare och ledning, som ska ha den samlade kompetensen.²⁹

Krav på lämplighet

Personer som ingår i ägar- och ledningskretsen ska även i övrigt bedömas lämpliga. Vid lämplighetsprövningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas. Var och en i ägar- och ledningskretsen måste bedömas lämplig. Det räcker alltså med att en person bedöms olämplig för att kraven inte ska anses vara uppfyllda. De omständigheter som enligt förarbetena bör läggas till grund vid prövningen är framför allt tidigare brottslighet och ekonomisk misskötsamhet.³⁰

²⁶ 2 kap. 5 § skollagen

²⁷ 2 kap. 5a § skollagen

²⁸ Prop 2017/18:158 s. 48

²⁹ Prop 2017/18:158 s. 46-47

³⁰ Prop 2017/18:158 s. 46

Krav på ekonomiska förutsättningar

Kommunen kan vid bedömning av ekonomiska förutsättningar samt vid ägar- och ledningsprövning bland annat komma att hämta in uppgifter från Polismyndigheten, Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och företag som erbjuder kreditupplysningar.

Kraven ska vara uppfyllda löpande

En huvudman som är godkänd att bedriva verksamhet inom skolväsendet är skyldig att löpande säkerställa att kraven på erfarenhet eller insikt samt lämplighet är uppfyllda inom ägar- och ledningskretsen. Huvudmannen behöver också löpande säkerställa att det finns ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten.³¹

Anmälningssplikt

En huvudman som gör förändringar inom ägar- och ledningskretsen är skyldig att anmäla detta till kommunen inom en månad efter att bytet av person genomförts. Kommunen prövar i samband med anmälan att kraven på ägar- och ledningskretsens erfarenhet och insikt samt lämplighet fortsatt är uppfyllda.³²

6. Tidsplan för tillsynen

Kommunens tillsyn ska säkerställa att huvudmannen lever upp till kraven i de lagar och förordningar som gäller. Tillsynsuppdraget är omfattande och tidskrävande vilket ställer krav på att tillsynen är planerad och väl strukturerad samt att det finns utrymme att göra fördjupade analyser.

En plan för tillsynen ska upprättas varje treårsperiod och redovisas för bildningsnämnden. Den första treårsperioden löper mellan 2023-2026 och plan för tillsynen ska presenteras för bildningsnämnden i augusti 2023.

Tillsynen planeras i treårsperioder för samtliga fristående verksamheter. Kommunen ska i god tid innan planerad tillsyn informera huvudmannen om när tillsynen kommer att ske.

7. Olika former av tillsyn

Godkännande av fristående verksamhet

Kommunen godkänner enskild som huvudman för förskoleverksamhet och fritidshemsverksamhet enligt skollagen (2010:800) 2 kap 5 § och enskild som huvudman för pedagogisk omsorg enligt 25 kap 10 §.

³¹ Prop. 2017/18:158 s. 46

³² 2 kap. 6b § skollagen

Förstagångstillsyn

Inom ett år från det att verksamheten har startat görs en uppföljande tillsyn. Vid tillsynen granskas att verksamheten genomförs i enlighet med vad som beslutades vid godkännandet.

Regelbunden tillsyn

Regelbunden tillsyn görs enligt samma tidsintervall som Skolinspektionen genomför regelbunden tillsyn, för närvarande vart tredje år. Vid tillsynen kontrolleras att verksamheten följer de lagar och regler som finns.

Riktad tillsyn

Riktad tillsyn genomförs för att kontrollera att verksamheten följer lagar och regler inom ett särskilt område. Den riktade tillsynen kan genomföras i alla eller i ett urval av förskolor med enskild huvudman i kommunen. Den riktade tillsynen innebär inte per automatik att besök i verksamheten görs utan kan enbart komma att handla om insamlande av underlag.

Tillsyn på förekommen anledning alternativt efter anmälan

Tillsynen genomförs i verksamheten när det framkommit uppgifter om allvarliga brister som behöver granskas omedelbart. Tillsynen fokuserar på de brister som påtalats, vilket innebär att alla områden som granskas vid en regelbunden tillsyn troligen inte kommer att beröras.

8. Källor

Barnkonventionen (2018:1197)

Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet. (Prop. 2009/10:165)

Förordning om läroplan för förskolan (SKOLFS 2018:50)

Förvaltningslag (2017:900)

Skollag (2010:800)

Skolverkets allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg (2012)